

Календар знаменних і пам'ятних дат
(The Calendar of Significant and Memorable dates – SEPTEMBER 2026)

Вересень

1 вересня – День знань

Міжнародна назва: Knowledge Day

1 вересня в Україні відзначається як День знань, що офіційно знаменує новий навчальний рік. Перший вересневий день – не тільки настання осені, але й початок навчання для здобувачів освіти в наступному класі чи на наступному курсі.

В умовах воєнного часу безпека кожної дитини – на першому місці, тому навчальний рік відбуватиметься за різними формами навчання, які вибрали батьки. Оскільки в нашому суспільстві до освіти прийнято ставитися з особливою повагою, то 1 вересня – не просто початок навчального процесу, а й щорічне свято всіх здобувачів освіти та їх батьків і вчителів. На заходах цього дня звучать теплі привітання, побажання успішного навчання, створюється атмосфера, яка сприяє формуванню позитивного ставлення до опанування нових знань.

1 вересня – 100 років від дня народження Олександра Івановича Губарева (1926 – 2021), графіка та живописця, академіка Національної академії мистецтв України, народного художника України

Олександр Губарев, лауреат мистецьких конкурсів і виставок, працював у галузях станкової, книжкової, журнальної графіки, акварельного живопису, екслібрисів. ***Серед проілюстрованих ним книг:*** твори Наталі Забіли («Рідний Київ», 1957), Тараса Шевченка («Зацвіла в долині...», 1969; «Тече вода з-під явора», 1970), Олександра Білаша («Любіть Україну», 2000).

Основні твори серії ліногравюр: «Народні балади Закарпаття», «Українські пісні про кохання», «Карпати», «Мотиви Києва», «За мотивами «Кобзаря» Т. Шевченка», «Золоті ворота», «Київ історичний», «Знаки війни», «Б. Хмельницький», «Чорнобильська Мадонна», «Силуети Львова»; **серії акварелей:** «По Молдавії», «По Болгарії»; **живописні серії:** «Карпатська балада», «Я обіймаю Вас (Пам'яті С. Параджанова)», «Чорногора», «Верхня Сванетія»; «Карпатська казка», «Цвіт папороті», «Молоді з Ясиня», «Блакитний день», «Наречені з Космача», «Ранок на Старокиївській горі», «Острів Ітуруп. Вулкан Б. Хмельницький», «У Києві осінь».

Художник відомий як **автор понад 90 екслібрисів**, які стали взірцем цієї своєрідної графічної мініатюри. Ім'я митця внесено до Європейської енциклопедії екслібрису, що видається в [Португалії](#).

Роботи Олександра Івановича Губарева зберігаються в Національному музеї Тараса Шевченка, а також у Донецькому, Запорізькому, Одеському, Полтавському, Севастопольському та Харківському художніх музеях.

5 вересня – Міжнародний день благодійності (*International Day of Charity*)

Поняття благодійності міцно пов'язано з іменем видатної особистості – матері Терези Калькуттської, яка створила орден «Місіонери милосердя» та 1950 року отримала дозвіл Ватикану на його діяльність. У 1979 році *за самовіддану доброчинність і милосердя матір Терезу нагородили Нобелівською премією миру*. Ідея відзначати День благодійності належить громадським організаціям Угорщини, які вирішили заохотити населення до благодійних вчинків. Уряд країни запропонував установити свято на міжнародному рівні. Саме в день ушанування пам'яті матері Терези на 58-му пленарному засіданні Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (резолюція від 17.12.2012 № 67/105) було проголошено про заснування Міжнародного дня благодійності, який відзначається щорічно 5 вересня. **Мета цього свята** – зосередити увагу на проблемах, пов'язаних із бідністю людей та гуманітарними кризами, нагадати про важливість благодійності, зокрема волонтерської діяльності.

В Україні День благодійності відзначають другої неділі грудня. У 2013 році набув чинності Закон «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

6 вересня – Всесвітній день читання книги (*World Read a Book Day*)

Свято створено з метою спонукати дорослих і дітей більше читати, сприяти формуванню культури читання, поширювати любов до читання. **Кожна книга має велике значення:** читання знижує стрес на 68 відсотків; читаючи всього 20 хвилин на день, можна прочитати за рік 3 600 сторінок, тобто 12 книг по 300 сторінок кожна; читання – це найшвидший спосіб поповнення словникового запасу.

У світі налічують близько 130 мільйонів виданих книг (за даними Бібліотеки Конгресу США). Учені зараховують до перших книг месопотамські глиняні таблички з клинописом, на яких стародавні мудреці наносили важливі відомості. Кожна така міцна пластина укладалася в спеціальний ящик для зберігання – перший відомий в історії вид палітурки, вік якого датується понад 5000 років.

Найменша книга (1'1мм) – казка «*Старий король Коул*», надрукована на папері щільністю 22 г/м² тиражем 85 екземплярів у березні 1985 року видавництвом Gleniffer Press (Шотландія). Сторінки книги можна перегортати тільки за допомогою голки й дуже обережно. Найбільшою у світі книгою за обсягом вважають роман Жуля Ромена «*Люди доброї волі*» (близько 2 млн слів), надрукований у 27 томах, який автор писав протягом 14 років. Найдорожчою книгою вважається «*Кодекс Лестера*», куплений Біллом Гейтсом за 30,8 млн доларів. Ця книга складається із 72 сторінок і містить наукові ідеї та малюнки великого Леонарда да Вінчі. Трохи менше коштує *Біблія Гуттенберга* – 25 млн доларів. Книгою, яка має найбільшу кількість видань, є Біблія. За приблизними підрахунками, у світі продано 3 900 000 000 її копій.

Масові заходи до Дня читання книги наголошують, що книги відкривають нам нові світи, нові царини знань.

6 вересня – 260 років від дня народження Джона Дальтона (1766 – 1844), знаменитого англійського вченого – фізика й хіміка

Джон Дальтон відомий як президент Манчестерського літературно-філософського товариства, член Лондонського Королівського товариства, почесний доктор Оксфордського й Единбурзького університетів, іноземний член Паризької академії наук, **володар Золотого ордена за відкриття в галузі хімії та фізики**. Він є творцем теорії хімічної атомістики, відкрив закон парціальних тисків газів і закон залежності розчинення газів від їхнього парціального тиску. Випадково Джон Дальтон виявив у себе кольорову сліпоту: міг розпізнати лише фіолетовий, блакитний і жовтий кольори. За допомогою опитування знайомих з'ясував, що така хвороба передається у спадок. Пізніше це захворювання дефекту зору було названо дальтонізмом.

Ім'я видатного вченого увічнено в багатьох наукових термінах: хімічна атомістика Дальтона, закон газових сумішей Дальтона, одиниця маси атомів, молекул і вірусів Дальтон (Да), дальтоніди – хімічні сполуки постійного складу.

7 вересня – Міжнародний день чистого повітря для блакитного неба (*International Day of Clean Air for Blue Skies*)

Це відносно нове екологічне свято запроваджено резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (A/74/381 від 19 грудня 2019 року), щоб акцентувати увагу на проблемі якості повітря. Уперше його відзначили у 2020 році. **Мета проведення** – зміцнення міжнародного співробітництва у сфері поліпшення якості повітря і зменшення його забруднення, що є основою здоров'я та сталого розвитку нашої планети; підвищення обізнаності громадськості з цією проблемою та сприяння заходам з означеної теми. Забруднення повітря – надзвичайно серйозний екологічний ризик для здоров'я людини та друга найбільш поширена причина смерті від неінфекційних захворювань після куріння тютюну. Це глобальна проблема з віддаленими наслідками через перенесення забруднювачів на великі відстані. У зв'язку з відсутністю рішучих дій кількість передчасних смертей, викликаних забрудненням повітря, за оцінками фахівців, до 2050 року може збільшитися на 50%.

Саме тому цей день підкреслює актуальність глобальних зусиль щодо покращення екологічної ситуації: значення мають усі кроки – від зміни політик до кожного індивідуального вчинку.

7 вересня – 145 років від дня народження Андре Мазона (1881–1967), французького філолога-славіста, літературознавця

Андре Мазон відомий як член паризької Академії написів і красномовства, учений секретар Інституту живих слов'янських мов, професор слов'янської філології Страсбурзького університету, Колеж де Франс,

віцепрезидент Паризького інституту слов'янознавства та Міжнародного комітету славистів, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка у Львові, член-кореспондент інших зарубіжних академій. Науково-педагогічну діяльність розпочав як **викладач французької мови в Харківському університеті (1905 – 1909).**

Царина наукових досліджень: славістика, граматики чеської мови, український фольклор. Андре Мазон заснував і редагував понад 45 років журнал «Огляд слов'янських студій», є автором праць зі слов'янського мовознавства, розвідки «Слово о полку Ігоревім», статей з історії української літератури, зокрема «Марко Вовчок в Італії», «Про Шевченка». У 1965 році сприяв переданню Інституту мовознавства АН України фотокопії рукопису граматики Івана Ужевича, написаної у Франції латинською мовою.

8 вересня – Міжнародний день грамотності (*International Literacy Day*)

За ініціативою [ЮНЕСКО](#) (рішення 14-ї сесії) з 1966 року відзначається Міжнародний день грамотності, **метою** якого **визначено** привернути увагу [суспільства](#) до цієї актуальної проблеми й мобілізувати міжнародну суспільну думку, щоб досягти активної підтримки зусиль, спрямованих на поширення грамотності, що є однією з головних сфер діяльності ЮНЕСКО. Традиція щорічно відзначати цей день започаткована відповідною рекомендацією Всесвітньої конференції міністрів освіти з ліквідації неграмотності, яка відбулася в Тегерані у вересні 1965 року: оголосити 8 вересня (дату урочистого відкриття конференції) Міжнародним днем грамотності та святкувати його в усьому світі. Боротьба з неписьменністю, як і раніше, залишається завданням великого масштабу та складності.

8 вересня – Міжнародний день солідарності журналістів (*International Day of Journalists Solidarity*)

Інтернаціональну подію – день солідарності журналістів, кореспондентів і репортерів – засновано в 1958 році в Бухаресті на четвертому конгресі Міжнародної організації журналістів. Наприкінці ХХ століття на черговій конференції ООН 8 вересня було проголошено Міжнародним днем солідарності журналістів. Дата вибрана на честь ушанування пам'яті чехословацького журналіста, письменника-антифашиста, літературного й театрального критика, публіциста Юліуса Фучика, заарештованого гестапо та страченого 8 вересня 1943 року. **Мета проведення** – показати всьому світові єдність і загальну позицію щодо захисту прав журналістів, які є голосом тих, хто потребує бути почутим, і захисниками демократії, які часто ризикують своїм життям заради поширення правдивої інформації. **А діяльність журналістів із різних країн в Україні в роки війни є символом сміливості, мужності та солідарності.** Завдяки їхнім репортажам світ дізнається про порушення країною-агресором прав і свобод людини, про незламність духу українців. Це значний внесок у боротьбу за правду та свободу.

9 вересня – Міжнародний день захисту освіти від нападів

(International Day to Protect Education from Attack)

Міжнародний день захисту освіти від нападів ініційований державою Катар і проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 29 травня 2020 року. **Мета** – привернути увагу суспільства до мільйонів дітей та молоді, які страждають від конфліктів і атак на навчальні заклади. ООН чітко заявляє про важливість збереження шкіл як просторів, що забезпечують захист і безпеку для учнів, учителів, а також про необхідність того, щоб освіта залишалася в центрі уваги громадськості. **Особливо актуальною ця проблема є в умовах збройних конфліктів, коли агресори продовжують ігнорувати одне з найосновніших правил війни – захист дітей.** Наслідок – руйнування майбутнього цілих поколінь. Саме тому доступ до знань – це право, яке має бути гарантоване дітям навіть у найскладніших умовах. Захист права на навчання – це інвестиція в покоління, яке зможе подолати наслідки конфліктів.

10 – 16 вересня – Тиждень освіти дорослих

Міжнародна назва: Adult Education Week

Це **міжнародне свято** започатковано в 1999 році за ініціативою ЮНЕСКО й підтримується в понад 50 країнах світу. **Мета тижня освіти дорослих** – акцентувати увагу дорослого населення, що вчитися потрібно впродовж усього життя. Європейський Союз розглядає таке здобування освіти як загальновизнану необхідність і важливий елемент соціальної моделі сучасного суспільства. **Тиждень освітнього зростання в Україні** спрямований на розширення пізнавальних процесів у суспільстві, особисте вдосконалення освіти й культури дорослих людей, на популяризацію ідеї неформальної освіти серед дорослого населення, спонукає присвятити час своєму професійному та особистісному саморозвитку.

11 вересня – Всесвітній день боротьби з тероризмом

(World Day of Fight against Terrorism)

11 вересня 2001 року стався терористичний акт у Нью-Йорку та Вашингтоні: літаки з терористами врізались у вежі-близнюки й будівлю Пентагону. Загальна кількість загиблих – 2 996, до 6000 було поранено, ще 24 зникли безвісти.

Як пам'ять про жертви цих терактів із 2008 року 11 вересня щорічно відзначають Всесвітній день боротьби з тероризмом. Проте сьогодні тероризм перетворюється на масове явище. За роки війни Україна постраждала від російського тероризму більше, ніж будь-яка інша країна: щодня терористичні атаки агресора забирають життя її мирних жителів. **Тільки завдяки єдності в боротьбі з тероризмом світ зможе забезпечити мирне майбутнє для майбутніх поколінь.**

12 вересня – День українського кіно

(Міжнародна назва: Day of Ukrainian Cinema)

Професійне свято працівників кінематографії та прихильників вітчизняного мистецтва започатковано Указом Президента України від 12 січня 1996 року на підтримку ініціативи працівників кінематографії України, проводиться **другої суботи вересня**. **Мета** – відзначення та підтримка національного кінематографа.

Історія українського кінематографа починається з 1893 року, коли механік Одеського університету Йосип Тимченко зібрав перший у світі апарат, що вмів знімати й відтворювати кіно (знаменитий винахід братів Люм'єр з'явився на два роки пізніше). **Перший в Україні сеанс кіно відбувся 2 грудня 1896 року в Харківському оперному театрі – сучасній обласній філармонії**. На сеансі було показано декілька короткометражних стрічок, відзнятих у Харкові українським фотографом і першим оператором хроніко-документальних фільмів Альфредом Федецьким. Відтоді в містах Дніпро, Київ і Одеса почали з'являтися невеликі кіностудії, які знімали перші водевілі, комедії та драми. **Перший повнометражний український фільм «Тарас Шевченко» був створений у 1926 році**. Справжній прорив у кіно відбувся на початку ХХ століття з виходом фільмів Олександра Довженка «Звенигора», «Арсенал» і «Земля» (1928 – 1930 роки). Уперше з'явився звук у стрічках Івана Кавалерідзе «Коліївщина», «Прометей» та «Наталка Полтавка» (1933 – 1936 роки). Пізніше вийшли кінофільми [Сергія Параджанова](#), [Кіри Муратової](#), [Леоніда Осики](#), у яких головні ролі грали [Іван Миколайчук](#), [Леонід Биков](#), [Ада Роговцева](#) та [Богдан Ступка](#). У 2015 році український режисер Мирослав Слабошпицький за свою стрічку «Плем'я» отримав «Семафор» – аналог премії «Оскар» у світі незалежного кіно.

Сьогодні українське кіно – це дзеркало душі нації, яке відображає її історію, традиції та сучасність. У цей день вшановують режисерів, акторів, продюсерів, операторів, сценаристів і всіх причетних до створення українських фільмів.

12 вересня – День фізичної культури та спорту України

Міжнародна назва: *International Day of Physical Culture and Sports of Ukraine*

Свято було започатковано Указом Президента України від 29 червня 1994 року № 340/94, відзначається **другої суботи вересня**.

Фізична активність є нашою природною потребою, необхідною для гарного самопочуття, загального благополуччя. **Мета проведення** – масове залучення громадян до регулярних занять фізкультурою та спортом, що зміцнює здоров'я нації, посилює віру людей у власні сили, а також формує звички цивілізованого суспільства – дисципліну, чесну конкуренцію, почуття співпричетності. **У 1925 році Харківський інститут народної освіти з метою підготовки професійних наставників для спортсменів відкрив кафедру фізкультури для підготовки вчителів і тренерів**. Національне свято спрямоване на популяризацію здорового способу життя, фізичної активності та спорту серед громадян України, а також вшанування видатних спортсменів, тренерів, учителів і фізкультурних діячів.

12 вересня – День українського борщу

Другої суботи вересня українці відзначають День українського борщу – національної страви, яка є символом гостинності, культурної спадщини та єднання нашого народу. Культура приготування українського борщу була внесена до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО 13 вересня 2022 року.

15 вересня – Міжнародний день демократії (*International Day of Democracy*)

Ініціатор Міжнародного дня демократії – Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй, яка на своєму 46 пленарному засіданні, що відбулося 8 листопада 2007 року, ухвалила рішення про щорічне відзначення цього дня 15 вересня (Резолюція № 62/7). **Мета** – зосередити увагу суспільства на тому, наскільки цінними для кожної особистості є свобода думки та дотримання прав людини. Невід'ємна частина свободи – рівноправність і прозорі вибори, на яких кожен може здійснити волевиявлення. Діяльність ООН також базується на демократичних засадах. Сьогодні Україна щодня захищає свою демократію та свободу в умовах війни з російськими окупантами, що є загрозою для демократії всього світу.

16 вересня – Міжнародний день охорони озонowego шару (*International Day for the Preservation of the Ozone Layer*)

У 1994 році Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй запровадила Міжнародний день охорони озонowego шару, оскільки він захищає атмосферу Землі від згубного впливу сонячного випромінювання, але руйнується внаслідок антропогенних дій. **Мета події** – акцентувати увагу на проблемі руйнування озонowego шару та запропонувати способи її розв'язання. День установлено на згадку про дату підписання 16 вересня 1987 року Монреальського протоколу, створеного для обмеження виробництва низки хімічних речовин, що вважаються причиною виснаження озону.

18 вересня – Міжнародний день читання електронних книг (*International Read an eBook Day*)

Перша електронна книга була створена 4 липня в 1971 році – «Декларація незалежності США» (автор – Майкл С. Харт). **Перше велике святкування Міжнародного дня читання електронних книг відбулось у 2014 році** за ініціативою одного з провідних дистриб'юторів електронних книг OverDrive. Відтоді це свято відзначається в більшості країн світу, оскільки в такого формату є багато переваг.

Одна з найбільших переваг електронних книг – зручність користування. Усі частини серії книг можуть бути об'єднані в один файл із можливістю пошуку й легкого знаходження потрібних фрагментів тексту. **Мета святкування** – популяризація електронного читання; підтримка

інновацій; створення спільноти любителів читання з усього світу, щоб обмінюватися досвідом і рекомендаціями. Також захисники довкілля наголошують на економії паперу, заради якого вирубуються гектари лісу. Завдяки підтримці мультимедіа деякі електронні книги включають інтерактивні елементи – від відео до інтеграції із соціальними мережами. Найдовшою електронною книгою у світі є «Коментар Макартура до Нового Завіту».

18 вересня – 185 років від дня народження Михайла Петровича Драгоманова (1841 – 1895), українського історика, філософа, письменника, публіциста, літературознавця, фольклориста, економіста, громадського діяча

Михайло Драгоманов – брат письменниці та громадської діячки [Олени Пчілки](#), дядько [Лесі Українки](#), [Михайла Косача](#) та [Оксани Драгоманової](#). Викладав географію у [2-й Київській гімназії](#), читав лекції з історії Стародавнього Сходу, історії та історіографії Стародавньої Греції, історії Стародавнього Риму, Нової історії (добы Реформації та Відродження) в Київському університеті.

Відомий як один із організаторів [«Старої громади» \(Київ\)](#), [доцент Київського університету](#) (1864–1875). Після звільнення від арешту за політичну неблагонадійність емігрував до Женеви, де очолював осередок української політичної еміграції.

Велике значення мала розробка Драгомановим концепції народності літератури. Він наголошував на історичності цієї категорії, яка, постійно розвиваючись, оновлюючи зміст і форму, виявляла глибоку чутливість до суспільних і естетичних потреб народу. Підтримуючи у творчості українських письменників справді народне, Михайло Драгоманов вів рішучу боротьбу проти псевдонародності, провінційності та обмеженості літератури.

Одним із перших в українському літературознавстві звернувся до аналізу романтизму як напрямку в мистецтві, що в попередні десятиліття відіграло позитивну роль у становленні національної літератури, викликало зацікавленість до усної народної творчості, етнографії та міфології українців.

Міжнародне визнання Михайло Драгоманов отримав завдяки доповідям на Літературному конгресі в Парижі (1878 рік) та Міжнародному літературному конгресі у Відні (1881), де **захищав українську літературу від утисків царського режиму.**

19 вересня – 185 років від дня народження Анатолія Климентовича Вахнянина (1841–1908), українського композитора, педагога, письменника, перекладача, мистецтвознавця, журналіста

Анатоль Вахнянин відомий як організатор і перший голова товариства «Просвіта» (1868 – 1870), яке сприяло культурному, освітньому та духовному розвитку українського народу, **засновник і директор Вищого музичного інституту імені Миколи Лисенка (Львів)**, один із лідерів партії «народовців» у Галичині, **співзасновник «Педагогічного товариства»** (1881

рік), основною метою якого було заснування та примноження кількості українських народних шкіл, надання їм матеріальної допомоги, викладач у гімназіях Перемишля та Львова. **Творча спадщина:** пісенники й підручники для шкіл; оповідання з життя галицьких селян, міщан, урядовців, зокрема «Око за око», «Ловці», «Як я став політиком»; пісні, хори на тексти Юрія Федьковича, Олександра Колесси (гімн «Шалійте, шалійте, скажені кати»); музика до драми «Назар Стодоля» Тараса Шевченка, лібрето й опера «Купало»; переклади творів Миколи Гоголя.

21 вересня – Всесвітній день подяки (*World Gratitude Day*)

Всесвітній день подяки відзначається щорічно 21 вересня. Святкування розпочалось у 1965 році: на міжнародній зустрічі в Гаваях духовний лідер і меценат Едвард Чайн запропонував визначити день, присвячений всесвітній вдячності, щоб можна було висловлювати подяку та повагу за безліч чудових речей, які можна знайти у світі. Офіційно свято запроваджено ООН в 1977 році. **Мета проведення** – нагадати про важливість вираження подяки й поваги; заохотити людей зосередитися на тому, за що вони вдячні, та висловити свою вдячність оточуючим.

Подяка – це почуття любові та вдячності до себе або інших. Важливо кожен день відчувати вдячність і захоплюватися життям. Роберт Еммонс, провідний науковий експерт із питань вдячності, професор Каліфорнійського університету, у своєму есе «Велике благо» описує ключові переваги вдячності: у світі є багато гарних речей, відчувати вдячність – це усвідомлювати, що не тільки ми, а й усі люди навколо можуть стати джерелом цього добра. Також у цей день можна долучитися до будь-якої благодійної організації та надати матеріальну допомогу тим, хто її потребує.

21 вересня – Міжнародний день миру (*International Day of Peace*)

Установлений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (від 30.11.1982), цей день відзначався третього вівторка вересня. Пізніше, резолюцією 55/282 від 7.09.2001 було ухвалено, що з 2002 року Міжнародний день миру буде щорічно відзначатися 21 вересня як **день глобального припинення вогню, відмови від насильства**, а також **запропоновано всім державам і народам дотримуватися припинення воєнних дій протягом цього дня**.

У центральних установах Організації Об'єднаних Націй він щорічно розпочинається спеціальною церемонією біля Дзвону миру, який установлений у західній частині саду, у дворі комплексу на газоні перед будівлею Секретаріату. Зазвичай о 10. 00 за місцевим часом (14. 00 по Гринвічу) Генеральний секретар ООН, перш ніж ударити у дзвін, виступає зі спеціальним зверненням і закликає народи всього світу замислитися на мить над значенням миру для всіх людей та **вшанувати пам'ять осіб, які загинули у війнах**. Після хвилини мовчання Голова Ради Безпеки також виступає із заявою від імені членів Ради. Найбільш значущим для України є мир в умовах російської агресії. Болючі людські втрати й економічні збитки засвідчують надзвичайну актуальність Міжнародного дня миру, бо ніщо не

змушує людей так глибоко усвідомити всі переваги мирного життя, як особистий досвід війни у власній країні.

21 вересня – День європейського співробітництва (ЄС) ***(European Cooperation Day)***

Подію започатковано в рамках програми Європейського Союзу, що підтримує співробітництво між різними регіонами. В ознаменування досягнень європейського співробітництва 21 вересня у Європі з 2010 року відзначається День європейського співробітництва. **Мета** – підкреслити значення транснаціональних проєктів, що фінансуються Європейським Союзом; наголосити на важливості міжрегіональної та транскордонної співпраці. Європа – це суміш різних культур, мов, цінностей та економік. Саме тому її мешканцям потрібно навчитися розуміти один одного для реалізації максимального потенціалу.

21 вересня – 160 років від дня народження Герберта Джорджа Веллса ***(Уеллс, 1866–1946), англійського письменника, основоположника наукової фантастики***

Герберт Веллс відомий як шкільний учитель природничих наук, доктор біології, автор підручників із біології та фізіографії. У своїй творчості висвітлював тему соціальних зрушень, світових катаклізмів, жорстокості війн і колоніальних загарбань, про можливості науки та силу людського розуму. Ще на початку ХХ століття він передбачив велике майбутнє відкриттям, пов'язаним з освоєнням космосу, міжпланетними подорожами. Писав про ту роль, яку відіграватиме авіація, про відповідальність учених за наслідки зроблених ними наукових відкриттів. Центральне місце посідає проблема шляхів розвитку науково-технічного прогресу та його впливу на долю людства. Погляди письменника на перспективи розвитку суспільства були песимістичними – він не вважав, що технічні досягнення здатні зробити людей щасливішими. ***Серед творів, якими захоплюється не одне покоління:*** науково-фантастичні романи «Машина часу», «Острів доктора Моро», «Невидимець», «Війна світів», «Перші люди на Місяці». Також звертався письменник до форми роману-трактату («Новий Мак'явеллі»), утопічного роману («Сучасна утопія»), писав оповідання. ***Головні аспекти розв'язання Веллсом проблем взаємовідношення людини і світу:*** людина та Всесвіт; людина та історія; людина та її соціальне оточення.

22 вересня – Національний день партизанської слави України ***(Міжнародна назва: National Day of Partisan Glory of Ukraine)***

Це свято започатковано у 2001 році Указом Президента України «на підтримку ініціативи ветеранів війни та з метою всенародного вшанування подвигу партизанів і підпільників у Другій світовій війні». У цей день згадують про героїзм і самопожертву партизанів, які ризикували своїм життям заради визволення Батьківщини. Сучасні партизани тримають загарбників і зрадників у постійному страху та нагадують, що російський світ

– це суцільне зло. Заходи, присвячені цьому державному святу, сприяють збереженню історичної пам'яті та вихованню патріотизму в молоді.

22 вересня – 235 років від дня народження Майкла Фарадея (1791 – 1867), англійського вченого, директора та професора Британського королівського інституту, члена Лондонського королівського товариства

Майкл Фарадей відомий як *фізик-експериментатор і хімік*, основоположник учення про електромагнітне поле, який відіграв визначну роль у розвитку вчення про електромагнітні явища. *Два його відкриття лежать в основі електроенергетики*: у 1821 році він створив прообраз електродвигуна; у 1831 відкрив явище електромагнітної індукції, що в основі роботи електричних генераторів. Серед інших видатних наукових результатів: відкрив закони електролізу, відкрив і дослідив явища парамагнетизму, діаманетизму, обертання площини поляризації світла в магнітному полі.

На честь Фарадея названо: одиницю електричного заряду (фарадей), фізичну сталу (Фарадея число), основні кількісні закони електролізу (закони Фарадея), одиницю вимірювання ємності – фарад.

23 вересня – Міжнародний день проти сексуальної експлуатації та торгівлі жінками і дітьми (*International Day against Sexual Exploitation and Trafficking of Women and Children*)

Саме в цей день у 1913 році уряд Аргентини ухвалив закон стосовно протидії дитячій проституції. Міжнародний день боротьби із сексуальною експлуатацією та торгівлею жінками і дітьми був заснований Всесвітньою конференцією Коаліції проти торгівлі людьми в координації з Жіночою конференцією, що відбулася в Даці, Бангладеш, у січні 1999 року й була організована Міжнародною коаліцією проти торгівлі жінками.

За оцінками експертів, 71% поневолених людей у світі – це жінки і дівчатка, а чоловіки і хлопчики становлять 29%. Понад 1,8 мільйона людей у світі є жертвами торгівлі людьми.

Громадяни України також мають ризики потрапити до числа потерпілих, бо умови російської агресії змушують багатьох жінок їхати на заробітки за кордон. Є чимало випадків, коли роботодавці насправді виявлялися работоргівцями, які викрадали людей і використовували їх для власної вигоди.

23 вересня – Міжнародний день жестових мов (*International Day of Sign Languages*)

Вивчення та використання жестової мови – можливість людей із вадами слуху або голосових зв'язок адаптуватися в суспільстві та жити повноцінним життям. Великого значення цьому способу спілкування надає Організація Об'єднаних Націй, яка встановила у 2017 році **Міжнародний день жестових мов**. Дата його проведення – це **День заснування Всесвітньої федерації глухих** (23 вересня 1951 року). Федерація розробила нормативні документи

щодо забезпечення рівних можливостей для людей з особливими потребами, зокрема Конвенції ООН про права інвалідів.

23 вересня – День освітніх технологій (*Education Technology Day*)

У це щорічне свято визнають і оцінюють вплив технологій на освіту. Від перших слайд-проекторів до сучасної ери онлайн-навчання та квантових обчислень, віртуальних класів, дистанційного навчання – технології зробили революцію як у викладанні, так і в навчанні. Освіта стала більш доступною, цікавою, ефективною. Цьому сприяють електронні книги, цифрові підручники, онлайн-системи домашніх завдань, відеолекції, цифрові картки. ***Інноваційні технології завжди є рушійною силою в освіті.*** День освітніх технологій – це не лише святкування технологічного прогресу, а й визнання того, як ці інновації сформували сучасний освітній простір.

24 вересня – Всесвітній день моря (*World Maritime Day*)

Всесвітній день моря, започаткований Міжурядовою морською консультативною організацією в 1978 році, ***відзначається щорічно в останній четвер вересня.*** Присвячений проблемам екологічної безпеки морських перевезень, збереженню біоресурсів. ***Мета*** – підвищити обізнаність про важливість морів і океанів у житті світової спільноти, зосередити увагу на необхідності захисту морської фауни та флори; об'єднати зусилля урядів, міжнародних організацій, науковців, бізнесу та громадськості для вирішення проблем, пов'язаних із морями й океанами, щоб зберегти їхні екосистеми для майбутніх поколінь.

24 вересня – Всесвітній день квантової готовності (*World Quantum Readiness Day*)

Уперше святкували цю подію у 2024 році за ініціативою DigiCert. ***Відзначається щорічно четвертого четверга вересня.*** ***Мета заснування*** – підвищити обізнаність про потенційні виклики безпеки, пов'язані з квантовими обчисленнями, і про необхідність для організацій підготуватися до постквантового світу. Квантові комп'ютери, потужність яких зростає, становлять серйозну загрозу для традиційних методів шифрування, які сьогодні захищають цифрові комунікації та дані. Ця подія є заклик до дій для підприємств, урядів і фахівців із кібербезпеки, щоб почати планувати квантову готовність і впроваджувати постквантову криптографію (PQC).

25 вересня – Європейська ніч учених (*European Researchers Night*)

Цей щорічний захід, організований Європейською комісією, фінансується в рамках акцій *Дії Марії Склодовської-Кюрі* (один із тематичних напрямів пріоритету «Передова наука» (Excellent Science), спрямований на підтримку навчання, мобільності та розвитку кар'єри науковців). ***Проводиться останньої п'ятниці вересня*** в понад 300 містах Європи.

Мета – популяризувати дослідні та інноваційні ініціативи, сприяти розвитку поняття про працю вчених, їх вплив на повсякденне життя

людей, викликати інтерес у молоді до вибору кар'єри вченого. Свято об'єднує людей різних вікових категорій, які цікавляться наукою та новітніми технологіями.

25 вересня – Європейський день шкільного спорту **(European School Sport Day)**

Європейський день шкільного спорту засновано ініціативою Європейського Союзу та міжнародними спортивними організаціями. Ця найбільша подія Європейського тижня спорту **проводиться щороку останньої п'ятниці вересня**. Міжнародне свято руху заохочує школи спонукати дітей рухатися вперед. **Ініціатива спрямована на просування фізичної активності на міжнародному рівні**, популяризацію здорового способу життя, фізичної культури, залучення до свята якомога більшої кількості дітей та молоді, шкіл і організацій. З ініціативи організаторів захід поширюється на понад 30 країн Європи. Щороку до нього долучаються більше 10 мільйонів учнів.

25 вересня – День коміксів

Кожного року 25 вересня прихильники жанру мальованих історій святкують День коміксів. Смішні малюнки, послідовність яких показує певну розповідь, набули популярності в усьому світі. Хоча вважають, що перші комікси з'явилися у США, насправді це сталося у Європі в XIX столітті. У 1825 році було засновано The Glasgow Looking Glass – видання, що спеціалізувалося на цьому жанрі. Пізніше, у 1895 році, Річард Фелтон створив комікси з постійними персонажами. У США перший комікс надрукували в 1892 році. Гумористичні історії дуже сподобалися читачам, тому тиражі реалізувалися за декілька днів. А з 1938 року популярності набули супергерої та їхні пригоди. Весь світ побачив Супермена, Бетмена, Мікі Мауса та Капітана Америку. Поступово теми й герої стають складнішими, з'являються страшилки. Видавництва друкують комікси за мотивами серіалів і фільмів. Серед найпопулярніших: Хранителі, Сказання, Бетмен: Вбивчий жарт, Піщана людина.

Чудовий твір мистецтва про духовну спадщину України з'явився в 1995 році – **легендарний український комікс «Буйвітер»** Костянтина Сулими про світ козацтва, про справжнього лицаря, захисника своєї землі.

26 вересня – Всесвітній день здоров'я довкілля **(World Environmental Health Day)**

Відзначається щорічно 26 вересня з 2011 року. Установлений Міжнародною федерацією з охорони здоров'я довкілля в Індонезії. **Мета цього дня – зосередити увагу на питанні здоров'я довкілля та підвищити обізнаність про вплив людської діяльності на навколишнє середовище**. Цілі сталого розвитку (ЦСР), також відомі як Глобальні цілі, були прийняті Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році як загальний заклик до дій щодо викорінення бідності, захисту планети й забезпечення того, щоб до 2030 року

всі люди жили в мирі та процвітанні сьогодні й у майбутньому. 17 цілей сталого розвитку мають комплексний характер – вони визнають, що дії в одній царині вплинуть на результати в інших, а розвиток має забезпечувати баланс між соціальною, економічною та екологічною стійкістю, розв’язуючи проблему зміни клімату, збереження океанів і лісів. **Ключову роль у реалізації Цілей сталого розвитку відіграє здоров’я довкілля.**

26 вересня – Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї (*International Day for the Total Elimination of Nuclear Weapons*)

Згідно з рішенням Генеральної Асамблеї Організації Об’єднаних Націй (від 5.12.2013) засновано Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї. **Мета проведення** – привернути увагу громадськості до проблем, які несе зброя масового знищення, та забезпечити безпеку в усьому світі.

Україна стала країною, яка на своєму прикладі продемонструвала можливість відмови від ядерної зброї. Положення про без’ядерний статус зафіксовано в Декларації про державний суверенітет України, ухваленій Верховною Радою 16 липня 1990 року.

26 вересня – Європейський день мов (*European Day of Languages*)

Європейський щорічний день мов було проголошено 6 грудня 2001 року Радою Європи за підтримки Європейського Союзу під час Європейського року мов. **Єврокомісія зазначає, що збереження та розвиток мов, зокрема малих, декларується як офіційна мовна політика Євросоюзу** й необхідно прийти від популяризації мультилінгвізму до вивчення громадянами ЄС іноземних мов упродовж життя. Офіційних мов у Європі 24. Саме тому цей масовий захід присвячений розширенню міжкультурного розуміння та опануванню іноземних мов. Під час свята проводяться мовні конкурси з перекладу, декламації, написання есе, а також майстер-класи з вивчення іноземних мов, мовні флешмоби в громадських місцях. Європейський день мов об’єднує людей різних національностей і культур, сприяє взаєморозумінню та толерантності.

26 вересня – 125 років від дня народження Семена Дмитровича Скляренка (1901–1962), українського письменника

У своїй творчості Семен Скляренко використовував матеріал з історії рідного краю, описував події, які відбувалися на Канівщині та в Прохорівці. Використовував у творах прізвища односельців, назви кутків села й річечок. З особливою любов’ю описував Дніпро. У творчій спадщині письменника багато оповідань, повістей, романів, зокрема відомі повісті «Тиха пристань», «Матрос Ісай», «Україна кличе», роман «Бурун». **Вершиною історичної тематики є романи про період зміцнення та розквіту Київської Русі – «Святослав» і «Володимир», у яких уперше в художній літературі показано Київську Русь як визначну державу світу, що відіграла ключову роль в історії**

слов'янства. Твори про Княжу добу мали важливе значення в розвитку вітчизняного письменства.

27 вересня – Міжнародний день глухих (*International Day of the Deaf*)

Міжнародний день глухих, заснований у 1951 році Всесвітньою федерацією глухих, відзначають **в останню неділю вересня**. Присвячується **людям, котрі мають проблеми зі слухом, щоб привернути до них увагу суспільства, наголосити на їхніх правах і можливостях, сприяти інтеграції в суспільство**. За статистикою, порушеннями слуху страждає кожна дев'ята людина: втрачають його в результаті травми, хвороби чи вроджених пороків. Цей день висвітлює унікальну культуру, мову та ідентичність таких людей. Глухими були десятки відомих особистостей: П'єр де Ронсар (поет епохи Відродження, якого називали «принцом французьких поетів», був прекрасним фехтувальником і танцівником); Віктор Гюго (автор «Собору Паризької Богоматері»); Людвіг ван Бетховен (видатний композитор); Антоніо Станьолі (один з італійських художників); Ясен (французький скульптор); Жан-Жак Руссо (французький філософ, письменник, композитор).

В Україні Товариство глухих почало своє функціонування з 1933 року. Україна, як член ООН, ЮНЕСКО, ВООЗ та МОП, у 1959 році приєдналася до Всесвітньої федерації глухих. Міжнародний день нагадує про важливість інклюзії та рівних можливостей для всіх членів суспільства.

27 вересня – Всесвітній день туризму (*World Tourism Day*)

День туризму в Україні

Свято **відзначають із метою** популяризації туризму, висвітлення його внеску в економіку світової спільноти, розвитку зв'язків і зміцнення взаєморозуміння між народами різних країн. Установлено в 1979 році в місті Торремолінос (Іспанія) Генеральною асамблеєю Всесвітньої туристської організації. **Офіційна тема цього року:** «Цифровий порядок денний та штучний інтелект задля переосмислення туризму».

У жовтні 1997 року Україна стала дійсним членом Всесвітньої туристської організації – головної міжнародної міжурядової організації у сфері подорожей і туризму, що є виконавчим органом ООН і займається активізацією та розвитком туризму, розробкою і впровадженням світової туристичної політики. День туризму в Україні було встановлено в 1998 році.

У вересні 1999 року на XIII сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристської організації, що проходила в місті Сантьяго (Чилі), Україну було обрано до Виконавчої ради організації.

27 вересня – Всеукраїнський день дошкілля

(Міжнародна назва: *All-Ukrainian preschool day*)

Четвертій неділі вересня суспільство вшановує працівників дошкільної освіти: вихователів, завідувачів, методистів, психологів, логопедів, молодший персонал дитячих садків. Офіційно свято було запроваджено Указом

Президента України від 13 квітня 2011 року № 629 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку дошкільної освіти», що підкреслив важливість дошкільної освіти й необхідність підвищення її статусу в суспільстві. Дошкільний вік – один із найбільш відповідальних і важливих періодів у житті підростаючого покоління, у якому починається виховання любові до Батьківщини, природи, довкілля, формування особистості. Саме тому **бути вихователем – високе покликання**. Це професіоналізм, терпіння та мудрість, увага до унікального внутрішнього світу дитини. Свято акцентує значущість дошкільної освіти у формуванні майбутнього покоління українців.

28 вересня – Міжнародний день загального доступу до інформації ***(International Day for Universal Access to Information)***

Цей день є важливим нагадуванням для світу про значення відкритості, прозорості та демократії. Кожна людина має право шукати, отримувати й поширювати інформацію. А в умовах цифрового світу це право набуває все більшої актуальності. ***Доступ до інформації вважається одним із ключових понять демократії***, оскільки є інструментом боротьби з корупцією та підзвітності урядів своїм громадянам. Визнаючи значущість доступу до інформації, Генеральна конференція ЮНЕСКО у 2015 році ухвалила резолюцію 38 С/57, що проголосила цей Міжнародний день. У жовтні 2019 року 74 сесія Генеральної Асамблеї ООН резолюцією A/RES/74/5 проголосила 28 вересня Міжнародним днем загального доступу до інформації. ***Для України це потужний інструмент боротьби*** за свою свободу та протидії фейкам і дезінформації країни-агресора.

29 вересня – День пам'яті трагедії Бабиного Яру

29 вересня – річниця від початку масових розстрілів, здійснених гітлерівцями у Бабиному Яру (29 – 30 вересня 1941 року). Бабин Яр – це некрополь для понад 100 тисяч громадян: більшість жертв були євреями та ромами, проте в Бабиному Яру загинуло також чимало українців (дорослих, дітей, військовополонених). Це були не лише жителі Києва, але й біженці, які на момент нападу нацистської Німеччини залишили рідні домівки та евакуювалися до міста.

29 вересня – 160 років від дня народження Михайла Сергійовича Грушевського (1866 – 1934), видатного українського історика, державного та громадсько-політичного діяча

Михайло Грушевський відомий як організатор національної освіти й науки, соціолог, літературознавець, письменник, публіцист, **почесний доктор (*doctor honoris causa*) Харківського університету**.

Поширену інформацію про видатного діяча національного, культурного та державного відродження України буде представлено на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» в розділі «Бібліотека».

30 вересня – Всеукраїнський день бібліотек

(Міжнародна назва: *All-Ukrainian Library Day*)

Це особливо значуще професійне офіційне *свято встановлене* в Україні згідно з Указом Президента в 1998 році з *метою акцентувати увагу на важливості бібліотек у сучасному суспільстві та вшанувати значну роль їх працівників у розвитку культури, освіти й науки*. Бібліотека – одне з найдавніших культурних надбань людства, хоча роль її сьогодні змінюється: створюються електронні бібліотеки, медіатеки. Але вона залишається тим особливим місцем, де люди мимоволі стишують голос, де чутно шурхіт сторінок, де завжди неповторне відчуття типографської фарби, клею та трохи пилу, адже книги можуть зберігатися століттями й дарувати свою мудрість не одному поколінню читачів.

У цей щорічний святковий день ми вшановуємо бібліотекарів – провідників у світ знань, казок і подорожей, фантастики й наукових відкриттів, берегинь культурної спадщини України, які в час викликів і загроз воєнного сьогодні надано багатогранність можливостей та послуг книгозбірень для формування української ідентичності.

30 вересня – Міжнародний день перекладача

(*International Translation Day*)

Міжнародний день перекладача щорічно відзначається на честь святого Єроніма, покровителя перекладу, який здійснив повний переклад Біблії з оригіналу (івриту) на латину. Відзначати День перекладача як міжнародний було запропоновано в 1991 році. Відповідно до резолюції 71-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (2017 року) *професійний переклад є вагомим внеском у згуртування націй*, поширення інформації, яка раніше була доступна лише представникам певної культури. Саме тому праця кваліфікованого фахівця перекладу заслуговує окремої уваги, оскільки може навіть вплинути на встановлення дипломатичних відносин між різними країнами.

30 вересня – День усиновлення

Проголошено цей День 27 листопада 2008 року. Мета події – акцентувати увагу населення на важливості виховання дітей у сім'ях, підтримати й розвивати усиновлення/удочеріння. Сім'я – оптимальне середовище, щоб виростити здорову та щасливу особистість, успішну в майбутньому.

В умовах повномасштабної війни рф кількість дітей в Україні, у яких загинули батьки, збільшилася. Тому потреба в усиновленні й удочерінні наразі зростає.

30 вересня – 125 років від дня народження Ярослава Васильовича Барнича (1896 –1967), поета української діаспори, композитора, диригента

Ярослав Барнич увійшов в українську музику як основоположник модерної української оперети: «Дівча з Маслосоюзу», «Шаріка», «Пригода в Черчі», «Гуцулка Ксеня». Це був композитор європейської школи та стилю. У жанрі пісні-танго створив популярні «Ох, Соловію», «Чи тямиш?», «Гуцулка Ксеня», «Хлопче, мій хлопче». Водночас він є автором і патетико-трагічної симфонічної сюїти й мелодрами «Батурина» на тему «Мазепи» [Богдана Лепкого](#).

Упродовж 15 років (1951–1966) Ярослав Барнич працював художнім керівником і диригентом [Українського хору імені Тараса Шевченка](#) (Клівленд, США), здійснив із ним понад 100 великих концертних виступів і сценічних постановок. Отримав звання «Почесний громадянин м. Вінніпег» (Канада, 1961) за концертну програму до відкриття пам'ятника Тарасові Шевченку.

30 вересня – 100 років від дня народження Костянтина Дмитровича Огневого (1926 – 1999), українського оперного й естрадного співака, народного артиста України

Костянтин Огневий – відомий соліст [Українського театру опери та балету](#) (1955–1973), [Київської філармонії](#) (1973–1978). Викладав у [Київській консерваторії](#), доцент (з 1977), професор (з 1984), завідувач кафедри сольного співу (1985–1994). У [репертуарі](#) Огневого як співака [арії](#) з [опер](#), [пісні](#) та [романси](#) українських і зарубіжних [композиторів](#), українські народні пісні.

У виконанні найрізноманітніших жанрів – від класики до творів сучасних композиторів – талановитий митець завжди виявляв справжню музикальність (ліричний тенор), співочу культуру, чудову вокальну школу, уміння створити правдивий вокально-художній образ. Яскравий приклад – *саме після його першого виконання пісень «Чорнобривці» та «Як тебе не любити, Києве мій» вони стали популярними й улюбленими не лише в Україні.*

Використані джерела:

1. Міжнародні дні ООН. URL: <https://surl.li/obcaos>.
2. Пам'ятні дати і ювілеї на 2026 рік / Український інститут національної пам'яті. – URL: <https://uinp.gov.ua/dokumenty/normativna-baza-shchodo-pamyatnyh-dat-ta-yuvileyiv/pamyatni-daty-i-yuvileyi-na-2026-rik>.
3. Пам'ятні літературні дати 2026 року : інформ.-довідк. матеріал на допомогу організації роботи з дітьми та підлітками / Нац. б-ка України для дітей ; укладач Л. М. Ільченко. – Київ : НБУ для дітей, 2025. – 36 с. – URL: <https://chl.kiev.ua/mbm/Book/View/953#page/1/mode/2up>.

Матеріали підготовлені:
Жеребкіною З. Г., завідувачем бібліотеки,
Павловою Г. М., бібліотекарем,
Писаренко Т. І., методистом
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»